

การเรียนรู้จากประสบการณ์ในห้องเรียนของนิสิตพยาบาล
 ในรายวิชาการดูแลสุขภาพมารดา-ทารกแรกเกิดในภาวะเสี่ยงและเบี่ยงเบน
 (Classroom - Based Experiential Learning of nursing students in the course of
 Health Care for Maternal - Newborn at Risk and in Health Deviation)

พิริยา ศุภศรี *
 Piriya Suppasri

บทคัดย่อ : ในบริบทของการศึกษา ผู้สอนควรคำนึงถึงประสบการณ์และความรู้ที่ผู้เรียนจะได้รับ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้จากประสบการณ์ในห้องเรียน เป็นกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนได้ฝึกหัดการสะท้อนคิดจากสถานการณ์ จากกระบวนการดังกล่าวจะทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งหรือเกิดการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้จากประสบการณ์ในห้องเรียนในรายวิชาการดูแลสุขภาพมารดา-ทารกแรกเกิดในภาวะเสี่ยงและเบี่ยงเบน โดยให้ผู้เรียนได้ฝึกหัดการสะท้อนคิดจากสถานการณ์ในชีวิตจริงด้วยกิจกรรมการเรียนการสอนในรูปแบบต่างๆ สามารถพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ทั้งด้านสติปัญญา อารมณ์ และสังคม ดังการประเมินผลการเรียนรู้ในแฟ้มสะสมงานของผู้เรียน

Abstract

In the educational context, the educators should be concern about the learners' experience and knowledge. Classroom-based experiential learning can be described as a learning process which is focused on reflective of provided scenarios, and this process can make the students gain new insights or learnings. Classroom-based experiential learning in the course of Health Care for Maternal-Newborn at Risk and in Health Deviation is arranged by using multitudes of reflexive learning activities from the real life scenarios, and that can enhance intellectual, emotional and social learning of the learners as presenting in the learners' portfolio.

* รองศาสตราจารย์ ประจำภาควิชาการพยาบาลแม่และเด็ก คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

การเรียนรู้จากประสบการณ์

การเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential learning) เป็นการเรียนรู้ที่ได้จากการสะท้อนคิดเกี่ยวกับประสบการณ์นั้น พัฒนาเป็นทักษะใหม่ที่ค้นคิดใหม่ และวิธีการคิดใหม่ (Lewis & Williams, 1994) แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้จากประสบการณ์ในระยะแรก ๆ เน้นที่การเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง (Learning by doing) การเรียนรู้จากประสบการณ์จริงในชีวิต แต่ในปัจจุบัน แนวคิดนี้ได้ขยายมุมมองไปในแง่ของความเป็นนามธรรมมากขึ้น เป็นการเรียนรู้ที่มีความหมาย (Meaningful learning) การเรียนรู้จากการสะท้อนคิด (Reflective learning) การศึกษาเชิงมนุษยนิยม (Humanistic education) นั่นคือ การเรียนรู้จากประสบการณ์ จะเน้นที่ความคิด ความเป็นมนุษย์ สังคม ความคิดสร้างสรรค์ และการใช้ประสบการณ์เดิมของบุคคลมาเสริมการเรียนรู้ของตนเองในปัจจุบันและในอนาคต (Lewis & Williams, 1994) เพราะบุคคลไม่สามารถซึมซับความรู้จากประสบการณ์นั้นได้ แต่ต้องสร้างองค์ความรู้เองจากบริบทของการเรียนรู้ นั่นคือบุคคลจะต้องใช้ความรู้ที่มีอยู่เดิมให้เป็นประโยชน์ในการตีความ การคงไว้ หรือการถ่ายโอนความรู้

การจัดการศึกษาที่เน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์

จากแนวคิดเกี่ยวกับวิธีการเรียนรู้จากประสบการณ์นี้ถูกนำมาใช้ทางการศึกษา โดยนักการศึกษาในกลุ่มที่เชื่อในปรัชญาการศึกษาพัฒนานิยม (Progressivism) ที่ว่า การที่ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ได้ต้องได้รับประสบการณ์ ไม่ว่าจะเป็นการลงมือปฏิบัติโดยตรง หรือสวดนาการที่เข้าไปเกี่ยวข้องหรือจากการสังเกต (Burnard, 1995) และที่สำคัญที่สุด คือ ต้องผ่านกระบวนการทางสติปัญญาเกี่ยวกับการสะท้อนคิด ดังคำกล่าวของโคลบ (Kolb, 1984) ที่ว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ความรู้

ถูกสร้างขึ้นมาจากการถ่ายโอนประสบการณ์ โดยผู้เรียนมีประสบการณ์เดิมที่เป็นรูปธรรม (Concrete experience) เมื่อมีการสะท้อนคิดจากการสังเกตหรือลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง จะทำให้ผู้เรียนเกิดความคิดรวบยอดที่เป็นนามธรรม (Abstract conceptualization) นำไปสู่การสร้างเป็นหลักการหรือหลักเกณฑ์ทั่วไป และใช้หลักการนี้เป็นแนวทางในการกระทำในอนาคต ดังนั้น นักการศึกษาที่เชื่อในปรัชญาที่อิงจัดการศึกษาที่อิงเน้นการสอน การบรรยาย หรือการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง แต่เน้นให้ผู้เรียนได้มีโอกาสลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง มีส่วนร่วมในกระบวนการทางสติปัญญา หรือฝึกหัดการสะท้อนคิดจากประสบการณ์ที่ผู้สอนจัดให้ โดยผ่านกิจกรรมการเรียนการสอนในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนสร้างความรู้เองโดยผ่านกระบวนการคิด ผู้สอนเป็นผู้จัดสภาพการณ์ให้ผู้เรียนเกิดความขัดแย้งทางปัญญาหรือเกิดคณมไม่สมดุลขึ้น ซึ่งเป็นประสบการณ์ใหม่ที่ไม่ว่างจากประสบการณ์เดิม กระตุ้นผู้เรียนให้คิดวิเคราะห์ และผู้เรียนจะพยายามปรับข้อมูลใหม่กับประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ แล้วสร้างเป็นองค์ความรู้ใหม่ขึ้นมา

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์ในห้องเรียน

วิชาชีพพยาบาลเป็นวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพของมนุษย์โดยตรง และเป็นศาสตร์ของการปฏิบัติ ดังนั้น การจัดการศึกษาพยาบาลจึงให้ความสำคัญกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพมาก เพราะการได้มีโอกาสลงมือปฏิบัติกับผู้รับบริการด้วยตนเอง จะเกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งได้มากกว่าเรียนรู้ในห้องเรียน แต่อย่างไรก็ตาม หากผู้เรียนไม่มีความรู้ภาคทฤษฎีอย่างเพียงพอ การลงมือปฏิบัติกับผู้รับบริการด้วยประสบการณ์เดิม หรือการเรียนรู้แบบลองผิดลองถูก ก็อาจเกิดผลเสียกับผู้รับบริการได้ รวมทั้ง

การสะท้อนคิดของผู้สอนต่อผู้เรียนในคลินิกต่อหน้าผู้รับบริการก็อาจทำให้ผู้รับบริการขาดความไว้วางใจในตัวผู้เรียน หรือทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกอับอายขายหน้าได้ ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนที่เน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์ในห้องเรียนจึงมีความจำเป็น โดยผู้สอนต้องจัดสภาพแวดล้อมให้ผู้เรียนได้ฝึกหัดการสะท้อนคิดจากสถานการณ์ในชีวิตจริง (Real life scenarios) และให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Active learning) เรียนรู้จากกลุ่มเพื่อน ด้วยกิจกรรมการเรียนการสอนในรูปแบบต่างๆ เช่น การแสดงบทบาทสมมติ กรณีศึกษา การสะท้อนคิดจากการอภิปรายกลุ่ม การสะท้อนคิดในรายงาน (Reflective papers) การอ่านและการดูสื่อสิ่งพิมพ์ การทดลองด้วยตัวเองจากการทำแบบฝึกหัดการแก้ปัญหา (Claxton, 1990) และให้ผู้เรียนได้รับการสะท้อนกลับจากผู้สอนภายในสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม แม้ว่าการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์ในห้องเรียนจะเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ทางอ้อม แต่ก็ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ดีกว่าการบรรยาย และคาดหวังว่าผู้เรียนจะสามารถถ่ายโอนการเรียนรู้ไปสู่ภาคปฏิบัติได้เมื่อไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพในคลินิกและการดำเนินชีวิตส่วนตัว

การจัดการเรียนการสอนในรายวิชาการดูแลสุขภาพมารดา-ทารกแรกเกิดในภาวะเสี่ยงและเบี่ยงเบน

การจัดการเรียนการสอนในรายวิชาการดูแลสุขภาพมารดา-ทารกแรกเกิดในภาวะเสี่ยงและเบี่ยงเบน ภาคการศึกษาที่ 1/2547 ผู้เขียนได้นำแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้จากประสบการณ์มาใช้กับนิสิตพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ชั้นปีที่ 3 จำนวน 31 คน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง คิด

วิเคราะห์เป็น ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และเรียนรู้อย่างมีความสุข การจัดการเรียนการสอนเน้นให้ผู้เรียนได้มีกิจกรรมทางสมองด้วยกระบวนการเรียนรู้จากสถานการณ์ในชีวิตจริง เริ่มด้วยผู้สอนเป็นผู้กำหนดเนื้อหาสาระ วัตถุประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอนและการประเมินผลการเรียนรู้ในแผนการสอน ร่วมกับเปิดโอกาสให้ผู้เรียนกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของตนเองด้วย ตรวจสอบความสอดคล้องของวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของผู้สอนกับผู้เรียน เพื่อให้เป้าหมายการเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ส่วนกิจกรรมการเรียนการสอนมีหลากหลายวิธี เช่น กรณีศึกษา การใช้ปัญหาเป็นฐาน การตั้งคำถาม การวิเคราะห์ข่าว ฯลฯ ในแต่ละกิจกรรมการเรียนการสอนได้แบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มย่อยอีกตามสมควรเหมาะสม เช่น ในกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยกรณีศึกษา หรือการใช้ปัญหาเป็นฐานจะแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มย่อยๆ กลุ่มละ 7-8 คน ซึ่งแต่ละกลุ่มอาจร่วมกันอภิปรายหรือวิเคราะห์กรณีศึกษาเดียวกันหรือต่างกันได้ ภายหลังสิ้นสุดการอภิปรายหรือการวิเคราะห์กรณีศึกษาแล้ว ผู้เรียนทุกคนต้องหมุนเวียนสลับกันทำหน้าที่นำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าชั้นเรียนเพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนทุกคนกล้าแสดงออก กระตุ้นให้ผู้เรียนร่วมกันอภิปรายทั้งชั้นเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และไม่ว่าจะใช้กิจกรรมการเรียนการสอนด้วยวิธีใด ผู้สอนจะทำหน้าที่เฝ้าอำนวยความสะดวกในเรื่องวัสดุอุปกรณ์ในการทำกิจกรรมกลุ่ม เป็นที่ปรึกษา ให้ข้อเสนอแนะ กระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมฟังการนำเสนอและให้การสะท้อนกลับทันที ช่วยสรุปแนวคิดสำคัญที่ยังไม่ชัดเจนจากการทำกิจกรรมให้กับผู้เรียน ซึ่งรูปแบบการช่วยสรุปแนวคิดมีทั้งการบรรยายเสริม การตั้งคำถามเพื่อให้ผู้เรียนช่วยกันค้นหาคำตอบ พร้อมทั้งสร้างแรงจูงใจโดยการ

แจกสติกเกอร์รูปดาว รูปหัวใจ หรือรางวัลเล็กๆ น้อยๆ รวมทั้งติดตามประเมินผลการเรียนรู้ของ ผู้เรียนจากการสังเกตการทำกิจกรรมกลุ่ม การสอ สสะท้อนคิดของผู้เรียนในแฟ้มสะสมงาน เพื่อเป็น แนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอนครั้งต่อไป

กิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชาการดูแลสุขภาพมารดา-ทารกแรกเกิดในภาวะเสี่ยงและ เบี่ยงเบน

การจัดการเรียนการสอนในรายวิชาการดูแลสุขภาพมารดา-ทารกแรกเกิดในภาวะเสี่ยงและ เบี่ยงเบน ผู้เขียนได้นำกิจกรรมการเรียนการสอน ที่หลากหลายวิธีในหนึ่งหัวเรื่อง เพื่อไม่ให้ผู้เรียนรู้สึก จำเจและเบื่อหน่ายได้ เช่น หัวเรื่อง “การพยาบาล หญิงตั้งครรภ์และครอบครัวที่มีปัญหาทางพันธุกรรม” ใช้กิจกรรมการเรียนการสอนด้วยกรณีศึกษา ทำ แบบฝึกหัดและแสดงบทบาทสมมติ หัวเรื่อง-“การ พยาบาลมารดาที่ได้รับการทำสูติศาสตร์หัตถการ” ใช้ กิจกรรมการเรียนการสอนด้วยกรณีศึกษา การดูสื่อ วิดีทัศน์ การวิเคราะห์ข่าว เป็นต้น ซึ่งการคัดสรร กิจกรรมการเรียนการสอนควรให้สอดคล้องกับเนื้อหา สารและวัตถุประสงค์การเรียนรู้ สรูปกิจกรรมควร เรียนการสอนที่นำมาใช้ในรายวิชานี้และควรประเมิน ผลการเรียนรู้ของผู้เรียนจากแฟ้มสะสมงานได้ ดังนี้

1. กรณีศึกษา

การเรียนการสอนด้วยกรณีศึกษา (Case study) เป็นการจัดประสบการณ์ให้กับผู้เรียน โดยใช้ สถานการณ์ในชีวิตจริงมากระตุ้นผู้เรียนให้คิดอย่างมี วิจาร์ณญาณและการตัดสินใจ เพื่อพัฒนากระบวนการ คิดวิเคราะห์ ความสามารถนำไปประยุกต์ใช้แก้ไข ปัญหาในสถานการณ์ที่คล้ายคลึงกันนี้ในอนาคต รวมทั้งยังสามารถพัฒนาทักษะการเรียนรู้ร่วมกัน การ ทำงานร่วมกัน และความรับผิดชอบร่วมกัน ดังการ ประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนในแฟ้มสะสมงานว่า

“วันนี้อาจารย์แจกสถานการณ์ก่อนเลย 4 สถานการณ์ ให้ทำกลุ่มละสถานการณ์ กลุ่มเราได้ สถานการณ์เกี่ยวกับมารดาเบาหวาน พอได้อ่าน มาบ้างแล้วก็เลยทำสถานการณ์ได้โดยไม่เสียเวลา มาก พอทำกันเสร็จทุกกลุ่มก็ออกไปรายงานที่ได้ทำ กลุ่มละสถานการณ์อย่างนี้ก็ดีนะคะ เพราะเนื้อหา ที่เรียนเป็นหัวข้อย่อยๆ ถ้าจะให้ทุกกลุ่มทำให้ครบ คงต้องใช้เวลานาน การเรียนแบบนี้ก็สามารถเรียนรู้ ร่วมกันได้คะ”

“การเรียนศึกษาตามสถานการณ์ทั้งหมด ทำให้สามารถนำความรู้ที่มีอยู่และจากตำราเนื้อหา ที่กำลังเรียนมาปรับประยุกต์ใช้ให้เห็นจริง ใช้วางแผน การรักษาพยาบาล และการวินิจฉัยโรคด้วยว่า เป็นการพยาบาลมารดาที่กำลังอยู่ในภาวะใด รวมทั้ง มีการถามตอบเพื่อเพิ่มความเข้าใจของนิสิตกับ อาจารย์ให้ตรงกันด้วย แม้การเรียนจะมีเนื้อหาเยอะ แต่ด้วยวิธีการสอนที่กะทัดรัดตามสถานการณ์ ทำให้ การเรียนใช้เวลาไม่มากอย่างที่คิด รวมทั้งผู้เรียน และผู้สอนมีค้บมตั้งใจในการเรียนรู้ ทำให้การเรียน ในวันนี้ยอมมาด้วยดีและเสร็จสิ้นโดยเร็ว รวมทั้ง เป็นการเรียนรู้โดยผู้เรียนเป็นศูนย์กลางด้วย”

“วันนี้เรียนบ่าย 2 แต่ก็สามารถเรียนได้ทัน ตามเนื้อหา มีการแบ่งกลุ่มกันทำสถานการณ์ศึกษา รู้สึกว่าเพื่อนทุกกลุ่มมีพัฒนาการดีขึ้น แต่ยังมีข้อ ผิดพลาดอยู่ คิดว่าน่าจะมีการปรับปรุงแก้ไขต่อไป เพราะอาจารย์ให้คำแนะนำสมทตอนที่รายงานเสร็จ อาจารย์จะชี้จุดบกพร่องให้นิสิตคิดตาม ซึ่งจะทำให้ รู้สึกว่ายังคงต้องมีการปรับปรุง คิดว่าดีคะที่อาจารย์ ค่อยๆ ดูของแต่ละกลุ่มแล้วเสนอแนะทันที จะกระตุ้น ให้นิสิตได้คิดและรู้จุดบกพร่อง แล้วอาจารย์ยังมี คำถามจากภายนอกมาถาม ซึ่งได้เพิ่มความรู้และการ วิเคราะห์ด้วย”

แต่อย่างไรก็ตาม การเรียนรู้ด้วยกรณีศึกษานี้

แม้ว่าจะเป็ นวิธีการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ก็ยังมีผู้เรียนบางคนชอบกับการบรรยายมากกว่าการต้องคิดวิเคราะห์เอง ทั้งนี้เนื่องจากผู้เรียนแต่ละคนจะมีรูปแบบการเรียนรู้ (Learning style) ที่แตกต่างกัน ผู้สอนจึงต้องพยายามทำความเข้าใจกับผู้เรียน เพื่อให้เห็นความสำคัญของกระบวนการเรียนรู้มากกว่าเนื้อหาสาระ ดังการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนในแฟ้มสะสมงานว่า

“วันนี้อาจารย์ให้ทำสถานการณ์ โดยให้อ่านศึกษามาก่อนล่วงหน้า แล้วมาตอบคำถามตามสถานการณ์ ซึ่งไม่ค่อยรู้เรื่องเท่าไร เพราะไม่ได้อ่านมาก่อน จึงรู้เฉพาะเรื่องที่ตัวเองทำ เรื่องที่เพื่อนทำไม่ค่อยเข้าใจแถมยังไม่สนใจที่เพื่อน Present อีกต่างหาก ก็เลยรู้สึกไม่ค่อยชอบสถานการณ์เท่าไร ยังคงชอบให้อาจารย์ป้อนให้อยู่”

“วันนี้สถานการณ์เยอะมาก ไม่ค่อยชอบทำสถานการณ์เลยคะ อยากนั่งเรียนทฤษฎีมากกว่า เพราะไม่ค่อยเข้าใจคะ”

ตัวอย่าง กรณีศึกษา

นางกระต่าย อายุ 38 ปี G5P2-2-0-2 last 3 ปี อายุครรภ์ 36 สัปดาห์ อาชีพรับจ้างทำนา การศึกษา ป. 4 น้หนักศาสนาพุทธ มาฝากครรภ์ครั้งแรก น้ำหนัก 45 กิโลกรัม สูง 150 เซนติเมตร ความดันโลหิต 140/90 mmHg. ให้ประวัติว่าคลอดเองทุกห้อง เมื่อ 3 ปีก่อนหลังคลอดบุตรคนสุดท้ายมีอาการตกเลือดหลังคลอด พยาบาลแนะนำให้ทำหมันแต่นางกระต่ายไม่ยอมทำ ได้คุมกำเนิดด้วยการรับประทานยาเม็ดคุมกำเนิดมาตลอด แต่ก็ยังตั้งครรภ์

ตรวจร่างกาย พบว่า เป็ ลือกตาค่อนข้างซีด มีพื้นผุ 3 ซี่ เล็บมือเล็บเท้าค่อนข้างดำ หน้าแข็งกดแล้วบุ้มนเล็กน้อย

การตรวจหน้าท้อง พบว่า ระดับยอดมดลูก

2/4 > สะดือ ท่า OR, Head float, FHS 144 ครั้ง/นาที่ เด็กดิ้นดี

ผล lab Hb = 9.8 gm%, VDRL = negative, HBsAg = negative, anti-HIV = negative
Urine for albumin = trace, sugar = neg

จากกรณีศึกษา จงวิเคราะห์

1. ปัจจัยเสี่ยงของนางกระต่ายมีอะไรบ้าง
2. ปัจจัยเสี่ยงนั้นมีผลต่อนางกระต่าย ทารก และครอบครัวอย่างไร
3. ข้อวินิจฉัยทางการพยาบาลของนางกระต่าย พร้อมทั้งวางแผนการพยาบาล
4. ข้อมูลใดที่ควรเก็บรวบรวมเพิ่มเติม เพื่อวินิจฉัยทางการพยาบาลของนางกระต่าย

2. การใช้ปัญหาเป็นฐาน

การเรียนการสอนด้วยการใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based learning) เป็นการจัดการประสบการณ์ให้กับผู้เรียนตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบสร้างสรรคินิยม (Constructivism) (มัทธนาธรรมนุศย์, 2545) เน้นที่บริบทการเรียนรู้ โดยผู้สอนกำหนดกรณีศึกษาในรูป “โจทย์ปัญหา” (Scenario) เป็นตัวกระตุ้นหรือเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน ผู้เรียนช่วยกันวิเคราะห์โจทย์ปัญหายอกเป็นประเด็นต่างๆ กำหนดขอบเขตของปัญหา และตั้งสมมติฐาน ซึ่งเมื่อถึงจุดนี้ผู้เรียนจะทราบความสามารถของตนเองแล้วว่าต้องการความรู้ใดเพิ่มเติม โดยกำหนดเป็นวัตถุประสงค์การเรียนรู้ แล้วจึงดำเนินการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งความรู้ต่างๆ เมื่อสิ้นสุดการเรียนรู้ด้วยตนเองแล้ว ผู้เรียนจึงกลับมาห้องเรียนอีกครั้งเพื่อร่วมกันอภิปรายภายในกลุ่มถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้มา ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันเฉลยโจทย์ปัญหา และผู้สอนขยายกรอบความรู้เพิ่มเติมในส่วนที่ผู้เรียนยังเรียนรู้เองไม่ครอบคลุม หลังจากนั้นมีการ

ประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยแบบทดสอบ การเรียนการสอนด้วยวิธีนี้ช่วยพัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ความเห็นเหตุเป็นผล การแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ การคิดสร้างสรรค์ และสามารถนำไปใช้แก้ปัญหาอื่นๆ ได้ รวมทั้งพัฒนาทักษะทางสังคม ดังการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนในแฟ้มสะสมงานว่า

“การเรียนโดยตั้งสมมติฐานและกำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการเรียนแบบนี้ทำให้ผู้เรียนได้คิดและค้นคว้าจากการตั้งสมมติฐาน และวิเคราะห์หาเหตุผลจากสมมติฐาน แต่การเรียนวิธีนี้ผู้สอนจะต้องอธิบายข้อเท็จจริงในกรณีให้ผู้เรียนเข้าใจผิดพลาดให้กระจ่างด้วย ซึ่งอาจารย์ก็ได้อธิบายให้คนอื่นทุกคนเข้าใจเป็นอย่างดี”

“การเรียนแบบตั้งปัญหา กำหนดวัตถุประสงค์ก่อนการเรียนรู้เป็นการเรียนการสอนที่ดี เพราะทำให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดและมีการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้เพิ่มเติมมาก ซึ่งเป็นผลมาจากเข้าไปค้นคว้าหาคำตอบเอง และนำมาประชุมกลุ่มกับเพื่อนๆ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ช่วยเสริมกันในหัวข้อที่อีกคนยังไม่รู้ ทำให้ได้รับความรู้เพิ่มขึ้น และยังทำให้รู้จักกำหนดปัญหาที่เรายังไม่รู้คำตอบ ได้ตั้งสมมติฐานก่อน ทำให้ช่วยในเรื่องการจำ เพราะจะทำให้เราจำในสิ่งที่เราสงสัย และได้ไปค้นหาคำตอบได้มากขึ้น ซึ่งวิธีการเรียนการสอนแบบนี้เป็นประโยชน์ทั้งกับผู้เรียนและผู้สอน ซึ่งอยากให้มีการเรียนการสอนแบบนี้อีก เพราะเกิดผลประโยชน์ดีต่อการเรียนค่ะ”

“เป็นการเรียนการสอนโดยกำหนดวัตถุประสงค์ ซึ่งตอนแรกไม่เข้าใจว่าเป็นการเรียนแบบใด แต่พออาจารย์อธิบายก็เริ่มเข้าใจมากขึ้น บวกกับมีสถานการณ์แล้วก็อภิปรายกลุ่มทำให้เข้าใจมากขึ้น การเรียนแบบนี้ น่าสนใจ เพราะเรากำหนด

สิ่งที่เราอยากทราบเอง ทำให้เราได้มีการใช้ความคิด กระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ปัญหา กระตือรือร้นในการหาคำตอบ มีความหลากหลายในการเรียน เพราะเป็นความคิดของคนหลายคน ไม่ใช่กำหนดโดยอาจารย์ นับว่าเป็นการเรียนที่ได้ผลดี แล้วก็น่าสนใจมากค่ะ เหมาะที่จะนำไปใช้ในปีการศึกษาต่อไป”

“การเรียนแบบนี้ผู้เรียนต้องศึกษาหาความรู้เอง และเป็นผู้ตั้งจุดประสงค์เอง มีทั้งข้อดีและข้อเสีย คือ ข้อดี ทำให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และได้รับความรู้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ แต่ข้อเสีย คือ ใช้เวลามาก ดิฉันจึงคิดว่าการเรียนแบบนี้ก็ดีแต่ไม่ควรใช้เรียนบ่อยๆ ค่ะ”

ตัวอย่าง การใช้ปัญหาเป็นฐาน

นางแดง อายุ 36 ปี G P ... อายุครรภ์ 34 สัปดาห์ มาโรงพยาบาลด้วยอาการ 2 ชั่วโมงก่อนมาโรงพยาบาล มีอาการปวดท้องและเลือดทางช่องคลอดชุ่มผ้าอนามัย 1 ผืน ให้ประวัติว่า เมื่ออายุครรภ์ 12 สัปดาห์ มีอาการปวดท้องและเลือดออกทางช่องคลอดเล็กน้อย ไปพบแพทย์ที่คลินิก แพทย์ให้ยามารับประทานและให้นอนพัก หลังจากนั้นไม่เคยมีเลือดออกอีกเลย

แรกรับไว้ในห้องคลอด มีอาการชัต อ่อนเพลีย อุณหภูมิร่างกาย 37 ° C ชีพจร 104 ครั้ง/นาที หายใจ 24 ครั้ง/นาที ความดันโลหิต 80/50 มิลลิเมตรปรอท มี Painful bleeding เป็นเลือดสีแดงคล้ำออกทางช่องคลอด ตรวจหน้าท้องพบว่า ระดับยอดมดลูก 3/4 มากกว่าสะดือ I=5', D=30", S+ ฟังเสียงเต้นของหัวใจทารกไม่ได้ยิน จึง On monitor เสียงเต้นของหัวใจทารก 150 ครั้ง/นาที คลาสส่วนต่างๆ ของทารกได้ไม่ชัด แพทย์ให้สารน้ำ เลือด และให้สังเกตอาการอย่างใกล้ชิด 1 ชั่วโมงต่อมา นางแดงมีอาการปวดท้องมากขึ้น ระดับยอดมดลูกสูงขึ้น มดลูกหดตัวแข็งตลอดเวลาแบบ Tetanic contraction ยังมี

เลือดออกทางช่องคลอด แต่ไม่มากนัก ความดันโลหิต 90/60 มิลลิเมตรปรอท ชีพจร 96 ครั้ง/นาที หายใจ 24 ครั้ง/นาที เสียงเต้นของหัวใจทารก 100 ครั้ง/นาที ไม่สม่ำเสมอ นางแดงมีความวิตกกังวลมากกว่าบุตรในครรภ์จะเสียชีวิต แพทย์ให้เตรียมผ่าตัดคลอดอย่างฉุกเฉิน

หลังผ่าตัดคลอด ย้ายมาหอผู้ป่วยหลังคลอด นางแดงบ่นปวดแผลผ่าตัดพOTH ตรวจพบว่า น้ำคาวปลาเป็นก้อนนามัย ผ้าขาวเตียง ชุ่มผ้าอนามัย 2 ผืน และน้ำคาวปลายังคงไหลออกมาเรื่อยๆ ชีพจร 80 ครั้ง/นาที หายใจ 20 ครั้ง/นาที ความดันโลหิต 90/60 มิลลิเมตรปรอท

จึงวิเคราะห์สถานการณ์ แล้วกำหนดปัญหา สัมมติฐาน และวัตถุประสงค์การเรียนรู้

3. การตั้งคำถาม

การเรียนการสอนด้วยการตั้งคำถามเป็นการจัดประสบการณ์ให้กับผู้เรียน โดยผู้สอนป้อนคำถามให้ผู้เรียนตอบ ซึ่งสามารถทำได้โดยการถามเป็นรายบุคคล เป็นกลุ่มหรือทั้งชั้นเรียน และสามารถสอดแทรกได้ทุกชั่วโมงของการสอน เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดค้นหาคำตอบด้วยตัวเอง และสามารถตรวจสอบความความรู้ ความเข้าใจของผู้เรียน หากผู้เรียนมีความเข้าใจไม่ถูกต้องก็สามารถดำเนินการแก้ไขโดยให้ข้อมูลที่ถูกต้องสะท้อนกลับได้ทันที เป็นวิธีการเรียนการสอนเพื่อพัฒนากระบวนการคิด ความเป็นเหตุเป็นผล ส่งเสริมความอยากรู้อยากเห็น และท้าทายความสามารถของผู้เรียน เพราะโดยธรรมชาติแล้วผู้เรียนมักชอบแข่งขัน แข่งหาคำตอบ (สุกิจ ศรีพรหม, 2544) และหากเป็นการตั้งคำถามปนเล่นเกม จะช่วยให้ผู้เรียนมีความเพลิดเพลิน สนุกสนาน มีอารมณ์ดี จากการสังเกตของผู้เขียน คิดว่าการตั้งคำถามปนเล่นเกม เป็นวิธีการเรียนการสอนที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนมาก

โดยเฉพาะถ้ามีรางวัลเป็นสิ่งจูงใจด้วยจะดึงดูดความสนใจและกระตุ้นให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้มากยิ่งขึ้น ดังการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนในแฟ้มสะสมงานว่า

“อาจารย์เอาคำถามมาให้ช่วยกันตอบ ใครตอบได้จะได้ดาว รู้สึกอยากตอบมากเลยคะ เหมือนเล่นเกม ทุกคนในห้องอยากได้ดาวกันทุกคน แข่งกันตอบใหญ่ ไม่เพียงแต่จะไม่่วงนอนนะคะ ยังช่วยทำให้กล้าตอบมากขึ้นจากที่แต่ก่อนรู้สึกไม่อยากตอบ กลัวตอบผิด”

“รู้สึกว่าเดี๋ยวนี้ฉันนั่งเรียนไม่่วง เพราะมีอะไรกระตุ้นอยู่เสมอ โดยเฉพาะดาวของอาจารย์กระตุ้นให้กระตือรือร้นระดับหนึ่งทีเดียว วันนี้ออกไปตอบคำถามได้ดาว 1 ดวง ดีใจจังคะ”

“บรรยากาศการเรียนวันนี้ตื่นตื่นสนุกสนาน ไม่่วงนอน เพราะอาจารย์มีเทคนิคที่น่าสนใจคะ อยากรู้ว่าอาจารย์แจกดาวบ่อยๆ คะ ทำแบบนี้แล้วรู้สึกว่าขณะเรียนกระตือรือร้น ตื่นเต้นมากขึ้น เพื่อนๆ รอบข้างก็สนุกมีส่วนร่วมในชั้นเรียนกันทุกคน ได้แลกเปลี่ยนความคิด ความรู้ของแต่ละคน”

“จากนั้นมีการ Surprise อาจารย์ให้หาดาวได้เก้าอี้ ความรู้สึกตอนนั้นแปลกใจ ไม่คิดมาก่อนว่าจะมีดาวได้เก้าอี้ แล้วอาจารย์มาติดดาวตอนไหน แต่รู้สึกว่าสนุกดี เสียหายที่ได้เก้าอี้หนูไม่มี บางคนได้ดาวฟรีๆ แต่บางคนก็ต้องตอบคำถาม”

“วันนี้เรียนบ่าย 2 โมง ทำให้รู้สึกง่วงนอนมาก ทำให้การเรียนวันนี้ดูเหนื่อยๆ ไม่ค่อยมีปฏิริยามากนัก แต่อาจารย์เข้าใจในลิสต์ เลยใช้คำถามแล้วให้ลิสต์ตอบคำถาม และที่สำคัญมีรางวัลให้ด้วย กระตุ้นให้ตอบคำถามมากขึ้น แม้จะตอบไปมาก แต่ถูกน้อยก็ตามก็สนุกดีคะ ทำให้จำได้ง่ายด้วย ไม่เหมือนสอนเนื้อหายาวๆ ทำให้ง่วงนอนและจำอะไรไม่ค่อยได้เลย”

ตัวอย่าง การตั้งคำถาม

- การเปลี่ยนแปลงทางสรีรวิทยาขณะตั้งครุกรรม์มีผลต่อ Insulin อย่างไร? (ถามเพื่อแสดงเหตุผล)
- ทารกแรกเกิดจากมารดาที่เป็นเบาหวาน มีแนวโน้มเกิดภาวะแทรกซ้อนใดได้บ้าง? (ถามเพื่อให้คาดการณ์ล่วงหน้า)
- ลองยกตัวอย่างเกี่ยวกับภาวะแทรกซ้อนที่อาจพบได้ในทารกแรกเกิดที่มารดาเป็นเบาหวาน (ถามเพื่อให้ยกตัวอย่างประกอบ)
- ในหญิงตั้งครุกรรม์ที่ต้องพึ่ง Insulin จะมีความต้องการ Insulin แตกต่างจากภาวะไม่ตั้งครุกรรม์อย่างไร? (ถามเพื่อแสดงการเชื่อมโยง)
- ทฤษฎีการพยาบาลที่เหมาะสมสำหรับการดูแลหญิงตั้งครุกรรม์ที่เป็นเบาหวาน คือ ทฤษฎีใด เพราะเหตุใด? (ถามเพื่อแสดงแนวทางในการนำไปใช้)
- สรุปว่าเราจะให้การพยาบาลมารดาที่เป็นเบาหวานอย่างไร? (ถามเพื่อให้สรุปย่อ)

4. การแสดงบทบาทสมมติ

การเรียนการสอนด้วยการแสดงบทบาทสมมติ (Role-Play) เป็นการจัดประสบการณ์ให้กับผู้เรียน โดยผู้สอนกำหนดเหตุการณ์สมมติขึ้นมา แล้วให้ผู้เรียนสวมบทบาทนั้นและแสดงออกตามธรรมชาติ โดยอาศัยบุคลิกภาพ ประสบการณ์ ความรู้สึกนึกคิดของตนเองเป็นหลัก ผู้เรียนที่ไม่ได้แสดงจะเป็นผู้สังเกตการณ์ ทำความเข้าใจบทบาท เก็บรายละเอียดของผู้แสดง และมีส่วนร่วมในการอภิปรายบทบาทของผู้แสดง เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้เข้าใจความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่น เห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีประโยชน์มากในการสอนทักษะการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล (นิวเบล และ แคนนอน, 2535) ผลการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพการเรียนการสอนวิธีนี้ ไม่มี

ผู้เรียนรายใดประเมินผลการเรียนรู้ไว้ในแฟ้มสะสมงาน แต่จากการสังเกตของผู้เขียนเองพบว่า ผู้เรียนไม่ค่อยชอบกิจกรรมการเรียนรู้อย่างนี้ ผู้เรียนไม่ค่อยอยากแสดงบทบาทสมมติ มักเก๋กึ่งกันออกมาแสดง ทั้งนี้อาจเนื่องจากการเรียนการสอนที่ผ่านมาสนับสนุนให้ผู้เรียนกล้าแสดงออกยังมีน้อย และผู้เรียนก็ยังไม่เคยมีประสบการณ์ในการสื่อสารระหว่างผู้ให้บริการและผู้รับบริการที่เป็นทางการมาก่อน จึงค่อนข้างเกร็งและไม่แน่ใจในบทบาทที่แสดง ผู้สอนจึงต้องคอยให้คำชี้แนะและช่วยสรุปหลักการให้

ตัวอย่าง บทบาทสมมติ

น.ส.กระรอก อายุ 24 ปี วางแผนจะแต่งงานกับนายคทาในอีก 3 เดือนข้างหน้า มาปรึกษาท่านพร้อมทั้งนายคทา เพราะกังวลว่า พี่สาวมีลูก 2 คน คนใดเป็นผู้ชาย มีอาการ Down syndrome ส่วนคนเล็กเป็นหญิงปกติ น.ส.กระรอกกลัวว่าตนเองจะมีบุตรปัญญาอ่อน จึงมาปรึกษาท่าน

ท่านจะให้คำแนะนำปรึกษาแก่น.ส.กระรอกและนายคทาอย่างไรโดยแสดงบทบาทสมมติ

5. การวิเคราะห์ข่าว

การเรียนการสอนด้วยการวิเคราะห์ข่าว เป็นการจัดประสบการณ์ให้กับผู้เรียน โดยผู้สอนเลือกหาข่าวที่สอดคล้องกับเนื้อหาสาระและวัตถุประสงค์การเรียนรู้ และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระเสรี เพื่อพัฒนาการคิดที่กว้างขวาง การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เพราะทุกคนมีโอกาสพูดแสดงความคิดเห็นได้อย่างเสรี รวมทั้งยังช่วยพัฒนาเจตคติที่ดีต่อผู้อื่น ต่อวิชาชีพ เรียนรู้ในการเข้าอกเข้าใจผู้อื่นมากขึ้น เรียนรู้ในเรื่องความรับผิดชอบหรือตระหนักรับผิดชอบของวิชาชีพพยาบาลโดยทางอ้อมด้วย ดังการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนในแฟ้มสะสมงานว่า

“ได้วิเคราะห์บทความจากหนังสือพิมพ์ที่ อาจารย์หามาให้ ทำให้ได้รับความรู้นอกเหนือจาก ตำราเรียน อยากให้อาจารย์หาบทความมาให้อ่าน อีกเยอะๆ ค่ะ”

“อาจารย์มีเรื่องมาให้เราได้อ่าน ได้วิเคราะห์ ทำให้มีความคิดหลายแง่มุม อาจารย์มีความคิด หลากหลายมาก พอฟังแล้ว อ้อ! เป็นแบบนี้เอง”

“ได้อ่านเรื่องมารดาที่ฆ่าลูก 5 คน รู้สึก ชีวิตเขาหดหู่มากเลย คงมีความทุกข์ใจ แม่ทั้งคน ฆ่าลูกได้ใจ อ่านแล้วรู้สึกสะเทือนใจมาก โดยเฉพาะ ตรงที่ลูกคนโตวิ่งหนี แม่ก็ยังจับมากดน้ำจนตาย จิตวิญญาณ ความเป็นแม่ตอนนั้นไม่มีเหลือเลย จริงๆ แม่ต้องเครียดมากๆ เครื่อจริง ๆ เลยกินผู้เป็น แม่ในปัจจุบัน”

“วันนี้อาจารย์มีข่าว 2 ข่าวเกี่ยวกับความ ผิดพลาดของแพทย์ พจนาลในการทำหน้าที่ ซึ่งมี ผลทางกฎหมายมาก ทำให้เราต้องตระหนักในหน้าที่ ขอบเขตของวิชาชีพของเราได้”

“ข่าวเกี่ยวกับหญิงตั้งครรภ์คนหนึ่ง ที่ เสียชีวิต ด้วยการทำหน้าที่บกพร่องของเจ้าหน้าที่ ในโรงพยาบาล บางคนก็ทำเกินหน้าที่ บางคนก็ไม่ รับผิดชอบต่อหน้าที่ ทำให้ผลเสียที่เกิดขึ้นเกิดกับ ผู้ป่วยคนเดียว ซึ่งนับว่าเป็นผลเสียที่ร้ายแรงมาก ก็คือ ผู้ป่วยเสียชีวิตจนเกิดการฟ้องร้องกันขึ้น นับว่าเป็นปัญหาที่ไม่ควรจะเกิดขึ้นเลย”

“อาจารย์มีข่าวอีกข่าวหนึ่งที่เอามาฝาก เพื่อน ออกไปอ่านเป็นข่าวเกี่ยวกับการได้รับยาสลบผัด ดลด ซึ่งเป็นการผิดพลาดของทีมนุสาภาพ คือ แพทย์ พยาบาลและวิสัญญีที่ละเลยคนไข้ที่ได้ยา Block หลัง จนคนไข้ถึงแก่ชีวิต ซึ่งถือว่าผิดต่อหน้าที่ และจรรยาบรรณอย่างมาก วันนี้ได้เรียนรู้เกี่ยวกับ ข่าวสารภายนอกที่ไม่ใช่เฉพาะในตำรา รู้สึกไม่เบื่ อิดค่ะ”

ตัวอย่าง ข่าว “แม่ฆ่าลูก 5 คนรวด”

แม่อายุ 35 ปี มาจากครอบครัวชนชั้นกลาง การศึกษาดี สามีมียุทธภัณฑ์ ทำงานองค์กรนาซ่า เป็นนักคอมพิวเตอร์ เธอเพิ่งคลอดลูกท้องที่ 5 ได้ 6 เดือน ลูกคนรองสุดท้องอายุ 2 ขวบ บุตรคนโตอายุ 7 ขวบ รองลงมา 5 ขวบและ 4 ขวบตามลำดับ 3 คนแรกคลอดปกติ หลังมีลูก 3 คนแรกชีวิตราบรื่น เธอมาจากครอบครัวฝรั่งเหมือนกัน ไป คือ อายุ 16-17 ปี ต้องออกจากบ้านเพื่อทำงาน หาเงินเรียน หนังสือ ต้องไปเช่าบ้านและหาเงินช่วยเหลือตัวเอง น้อยครั้งที่ต้องรีบกลับบ้าน เธอเป็นฆาตกรที่น่า สงสว เพราะเกิดจากหลายปัจจัยทับถมกัน โดยเฉพาะความเจ็บป่วยที่เกิดกับเธอตั้งแต่การคลอด ครั้งที่ 4 มีอาการที่เรียกว่า Postpartum blue รุนแรง พอสมควร เธอต้องเข้ารับการรักษาจากจิตแพทย์ ให้ยามารับประทานอย่างต่อเนื่อง ความกดดันที่อาจ เป็นสาเหตุทับถม คือ การที่เธอให้ลูกๆ ของเธอเรียน แบบ Home school เรียนที่บ้านที่พ่อแม่ต้องรับภาระ เป็นครูไปด้วย

เมื่อตัวสามีต้องทำงานนอกบ้าน ภาระทั้งหมด เลยต้องตกเป็นของเธอ ลูกก็ชน ระหว่างการรักษา พ่อของเธอก็มาเสียชีวิตไปอีก ทำให้ซึมเศร้ามากขึ้น การรักษายังคงดำเนินต่อไป แต่ยามักมีผลข้างเคียง คือ ง่วง อาจมีกริยาคล้ายหุน การเคลื่อนไหวไม่คล่อง แคล้ว อาจมีส่วนทำให้เธอหยุดยาเป็นช่วงๆ เพราะ เป็นอุปสรรคต่อการทำงานบ้านและการสอนหนังสือ ลูกๆ เธอไม่ยอมทิ้งภาระครอบครัวไปเข้ารับการรักษา ในโรงพยาบาล

วันเกิดเหตุ สามีไปทำงานแต่เช้า พอ 11 โมง เริ่มโศกนาฏกรรมกับลูกชายวัย 2 ขวบ เธอจับลูกชาย กดน้ำจนเสียชีวิตแล้วนำไปวางไว้บนที่นอนที่ลูกเคย นอน พร้อมแต่งตัวให้เช่นที่เคยปฏิบัติให้กับลูก หลังเที่ยง

ต่อมาก็ทำกับลูกวัย 4 ขวบและ 5 ขวบเป็นคนถัดมา แล้วนำไปวางบนที่นอนเรียงกัน ขณะที่เธอจับลูกคนที่ 2 กอดน้านั่นเอง ลูกชายคนโตได้เข้ามาเห็นเข้าก็ตกใจวิ่งหนี เธอได้วิ่งตามและจับตัวลากมากอดน้ำเช่นบุตรคนก่อนๆ จนสิ้นใจเช่นกัน แม้ว่าบุตรจะร้องขอ เธอก็ไม่หยุดกระทำ และเมื่อบุตรคนโตเสียชีวิตแล้ว เธอก็อุ้มบุตรคนสุดท้ายซึ่งอายุ 6-7 เดือนที่ไม่รู้เรื่อง ยังคงหลับไหลอยู่ เธอยุ้มเดินผ่านห้องครัว แล้วนำไปยังห้องน้ำที่มีน้ำอยู่ในอ่างแล้วกอดน้ำจนเสียชีวิตตามไปอีกคน แล้วนำมานอนเรียงห่มผ้าให้ แล้วหมุนโทรศัพท์เลขฉุกเฉิน โทรหาสามีด้วยเสียงร่ำเรียกให้สามีกลับบ้าน

6. การดูจิตทัศน์

การเรียนการสอนด้วยการให้ดูจิตทัศน์เป็นการจัดประสบการณ์ให้กับผู้เรียน โดยอาศัยสื่อทัศนูปกรณ์เป็นเครื่องมือในการสร้างความสนใจของผู้เรียน ซึ่งการได้เห็นภาพจะช่วยให้สิ่งที่เห็นอยู่ในความทรงจำได้นานกว่าการเล่าให้ฟัง และยังช่วยพัฒนาทักษะทางด้านอารมณ์ด้วย แต่อย่างไรก็ตาม การเลือกสื่อการสอนควรให้เหมาะสมกับความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วย จึงจะสามารถพัฒนาการเรียนรู้ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ดังการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนในแฟ้มสะสมงานว่า

“ช่วงท้ายชั่วโมง อาจารย์ให้ชมวิดีโอ การใช้ Forceps ช่วยคลอด ดูแล้วรู้สึกไม่อยากคลอดลูกเลย น่ากลัวมาก รู้สึกว่ามารดาคงทรมานมาก และรู้สึกคิดถึงแม่มาก เพราะข้าพเจ้าคลอดโดยใช้วิธีช่วยคลอดด้วยคีม เพิ่งจะมาเห็นวิธีการคลอดก็คราวนี้แหละ”

“...ปิดท้ายการเรียนการสอนด้วยวิดีโอหัตถการการช่วยคลอดด้วยคีม และเครื่องดูดสุญญากาศ ทำให้เห็นภาพการทำงานจริง ทำให้เข้าใจติดตามมากกว่าการเรียนตามตำรา หนังสืออย่างเดียว

และที่ดีคือ วิดีโอเป็นของประเทศไทย หมอไทย ทำให้เห็นวิธีการคลอดแบบไทย และขณะทำหมอบรรยายเป็นภาษาไทย ทำให้เข้าใจมากกว่าภาษาต่างประเทศ ซึ่งผู้ฟังเองภาษาต่างประเทศไม่แข็งแรง ถ้าวิดีโอเป็นภาษาไทยทั้งหมดก็จะดี และมีวิดีโอต่างประเทศมาเสริมให้เห็นความแตกต่างก็จะดี”

7. การทำแบบฝึกหัด

การเรียนการสอนด้วยการทำแบบฝึกหัดเป็นการจัดประสบการณ์ให้กับผู้เรียนได้มีโอกาสทบทวนความรู้ความเข้าใจ การนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ต่างๆ เพิ่มพูนประสบการณ์ในการเรียนรู้นั้นๆ ให้กว้างขวางและลุ่มลึกยิ่งขึ้น มีทักษะมากขึ้น (บุญชม ศรีสะอาด, 2541) รวมทั้งยังช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันในลักษณะเพื่อนเล่น เพื่อน ดังการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนในแฟ้มสะสมงานว่า

“วันนี้เรียนเรื่องการประเมินสุขภาพทารก ในครรภ์ อาจารย์ให้สถานการณ์มาทำ พออ่านแล้วยังงงเหมือนกัน เพราะยังไม่ได้อ่านหนังสือมา แต่ก็เปิดหนังสือทำสถานการณ์ได้ พอตอนหลังอาจารย์อธิบายให้ฟังก็เข้าใจมากขึ้น การเรียนแบบนี้ถ้าจะให้เข้าใจคงจะต้องอ่านหนังสือมาก่อน ตอนที่อาจารย์แจกกราฟแล้วให้เขียนว่าเป็นรูปแบบการเต้นของหัวใจแบบใด รู้สึกว่าทำแบบฝึกหัดแล้วเข้าใจกราฟมากขึ้น อยากให้มีแบบฝึกหัดบ้างเพราะรู้สึกว่าจะทำให้เข้าใจยิ่งขึ้น”

“กรณีศึกษาที่ 2 ความผิดปกติทางพันธุกรรมก่อนข้างงง พอทำความเข้าใจกับเพื่อนก็รู้และเข้าใจมากขึ้น”

ตัวอย่าง แบบฝึกหัด

นางกระแตอายุ 28 ปี G₁P₀ อายุครรภ์ 3 เดือน ให้ประวัติว่าคลอดบุตรคนแรกเมื่อ 3 ปีที่แล้ว คลอดปกติ เพศหญิง แรกคลอดปกติ แต่ปัจจุบันมีอาการ

ตัวชี้วัด เจริญเติบโตเข้า ไปรักษาที่โรงพยาบาลเด็กแพทย์ บอกว่าเป็นโรคเลือด Thalassaemia นางกระแฉ่งกังวลกลัวว่าบุตรในท้องจะเป็นโรคนี้อีกให้วิเคราะห์แบบแผนการถ่ายทอดของโรค Thalassaemia ในครอบครัวนี้

8. การทำแผนที่

การเรียนการสอนด้วยการให้ทำแผนที่เป็นการจัดประสบการณ์ให้กับผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนนำเสนอความคิดรวบยอดต่างๆ ในเนื้อหาเป็นลำดับ แล้วเขียนความสัมพันธ์ของความคิดรวบยอดต่างๆ ออกมาเป็นแผนที่ (Mapping) เช่น รูปแผนภูมิ (Diagram) แผนผังมโนเมติ (Concept mapping) หรือแผนที่ความคิด (Mind mapping) (สนอง ถิ่นละคร, 2544) การเรียนการสอนด้วยวิธีนี้ช่วยพัฒนากระบวนการคิดอย่างเป็นระบบหรือความคิดรวบยอด และช่วยในการ

ตัวอย่าง แผนภูมิแบบตารางเปรียบเทียบความแปรปรวนทางอารมณ์ของหญิงหลังคลอด (เป็นการเปรียบเทียบลักษณะต่างๆ ของ 3 ความคิดรวบยอด)

ประเด็น	อารมณ์เศร้าหลังคลอด (Postpartum blues)	ภาวะซึมเศร้าหลังคลอด (Postpartum depression)	โรคจิตหลังคลอด (Postpartum psychosis)
เวลาที่เริ่มเป็น			
อาการแสดง			
อุบัติการณ์			
ปัจจัยเสริม			
การบำบัดรักษา			
บทบาทการพยาบาล			

สรุป

การเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นหัวใจสำคัญที่สุดของการจัดการศึกษา ดังนั้น ผู้สอนจึงต้องจัดกระบวนการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการ

จดจำเนื้อหาสาระได้ดียิ่งขึ้น ดังการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนในแฟ้มสะสมงานว่า

“ส่วนในหัวข้อความผิดปกติทางจิตใจภายหลังคลอด อาจารย์มีตารางให้นิสิตทุกคนใส่คำตอบลงไป ซึ่งเมื่อทำเสร็จจะได้เนื้อหาย่อๆ ของเรื่องนี้โดยสมบูรณ์ ดิฉันคิดว่าการทำแบบนี้ดีคะ ทุกคนได้อะไรที่เรียนแล้วยังได้อะไรสรุปด้วย ซึ่งอ่านเข้าใจง่าย ดูง่ายดี อยากให้มีกิจกรรมแบบนี้อีกคะ”

“มีใบสรุปการพยาบาลมารดาที่มีความผิดปกติทางจิตใจหลังคลอดให้นิสิตได้สรุป ทำให้ได้ใจความสำคัญของเนื้อหา สามารถอ่านได้ในเวลาสอบสะดวก ทำให้เห็นคุณค่าของการสรุปย่อมากขึ้น ทกย่ออย่างมีระบบจะทำให้การอ่านและสรุปย่อของเรามีประโยชน์สูงสุด”

เปลี่ยนแปลง เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจสติปัญญา มีความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขตามพระราชบัญญัติการศึกษา

แห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 6 การจัดการเรียนการสอนภาคทฤษฎีสำหรับนิสิตพยาบาลที่เน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์ในห้องเรียนที่ผสมผสานกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายวิธีจะสามารถพัฒนาทักษะผู้เรียนในทุกมิติของความเป็นคนได้ คาดหวังว่าผู้เรียนจะสามารถถ่ายโอนการเรียนรู้นี้ไปสู่ภาคปฏิบัติได้เมื่อฝึกประสบการณ์วิชาชีพในคลินิก รวมทั้งสามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและชีวิตการทำงานได้ ทั้งนี้ผู้สอนต้องคัดสรรกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา และวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ ออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่ม รวมทั้งหากลยุทธ์ในการสร้างแรงจูงใจ การให้แรงเสริม เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีชีวิตชีวาและมีความสุข

เอกสารอ้างอิง

นิวเบล ดี และ แคนนอน ฮาร์. (2535). *เทคนิคการสอนครบวงจร* (สุนทร โคตรบรรเทา, เรียบเรียง). กรุงเทพฯ : เอส-แอน การพิมพ์.

บุญชม ศรีสะอาด. (2541). *การพัฒนาการเรียนการสอน*. กรุงเทพฯ : ชมรมเด็ก.

มณฑรา ธรรมบุศย์. (2545). การพัฒนาการเรียนรู้อยู่โดยใช้ PBL. *วารสารวิชาการ*, 5(2), 13.

สนอง อินละคร. (2544). *เทคนิควิธีการและนวัตกรรมที่ใช้ในการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง*. อุบลราชธานี : อุบลกิจจอฟเซทการพิมพ์.

สุกิจ ศรีพรหม. (2544). เกมกับการเรียนการสอน. *วารสารวิชาการ*, 4(5), 73-75.

Burnard, P. (1995). *Learning human skills An experiential and reflective guide for nurses* (3rd ed.). Oxford : Butterworth-Heinemann.

Claxton ,C.S. (1990). Learning styles, Minority students and effective education. *Journal of Developmental education*, 14(1), 6-8.

Kolb,D.A. (1984). *Experiential learning : Experience as the source of learning and development*. New Jersey : Prentice Hall.

Lewis, L.H., & Williams ,C.J. (1994). *Experiential learning : Past and Present*. In L. Jackson, & R.S. Caffarella (Eds.), *Experiential Learning : A new approach* (pp.5-16). San Francisco : Jossey-Bass publishers.